

DIMITRIE C. OLLĂNESCU:

„Teatrul la români”

Apare, în fine, o lucrare clasică a istoriografiei noastre de teatru, devenită raritate în colecțiile **Analelor Academiei Române**. Între 1896 și 1899, Dimitrie C. Ollănescu (literatul semna și Ascanio), recent ales printre nemuritori, prezintă, în trei reuniuni ale plenului academic, înființarea cercetare sistematically a teatrului din Țara Românească (fasciculele se publică azi reunite într-un elegant volum, la Editura Eminescu, cu prefață, note și comentarii de Cristina Dumitrescu).

Diplomat de carieră, scriitor din entuziasm patriotic, cronicar teatral, autorul unei piese de succes (**Pe malul girlei**), Ollănescu are șansa — avută, în epocă, de mulți istorici profesioniști și amatori — de a fi agreeat de Hasdeu. Ciudat, junimistul asiduu (între 1878 și 1895 !) se formează în spirit hasdeian, cercetînd — înțiuul —, cu desăvîrșită competență, fundamentul popular al culturii noastre teatrale.

În prima fascicolă comunicată, Ollănescu investighează formele spectaculare ale vechilor obiceiuri, tradiționale, laice și religioase. El caută, stimulată de genialul său mentor, permanența seculară a riturilor prin care se celebrău sărbători, fenomene naturale, evenimente sociale; stabilește întreg ansamblul de manifestări spirituale transpuse în joc, mîmă, alegorie etc., menite să configureze un spațiu folcloric definitiv pentru specificul național. T. T. Burada, în 1915, în primul volum, al istoriei teatrului moldovean (replică științifică la fel de valoroasă), va relua documentația, amplificînd-o. Această idee — a legăturii dintre formele populare de spectacol și teatrul cult —, fructificată de întreaga noastră istoriografie de teatru, i-o datorăm lui Ollănescu.

În celelalte două memorii academice, istoricul cercetează un secol de teatru cult, diletant și profesionist, din Țara Românească (1798—1898). De la „slobozenia” dată de Hangerli-Vodă, în 1798, celor trei actori francezi de pripas și pînă în contemporaneitatea cercetătorului, opera lui Ollănescu are o puternică amprentă cronicărească. Pionieratul său nu are stingăcii; lipsește doar metoda critică.

Absența ei nu e însă, supărătoare, căci trebuia scrisă înțiu „povestea teatrului”, din documente, memorii și relatări directe. Ce se făcuse pînă la Ollănescu? Heliade dăduse rudimentele unei istorii a „Filarmonicii” — **Lucrările Societății filarmonice de la 1 decembrie 1833 pînă la 1 aprilie 1835...** (1835). Costache Caragiiale compusesse două scrieri mai mult justificative; una, după Revoluție, în 1849, iar alta, despre **Teatru național în Țara Românească — 1855** (1867). M. N. Belador încercase o stingăce **Istoria teatrului român** (1895). Singur, Ștefan Vellescu publica niște substanțiale memorii teatrale; solid documentate, veritabile pagini de istorie (1898—1899).

Istoricul Ollănescu reconstituie **etapele** teatrului din Muntenia, prin personalități, societăți, săli, autori, repertoriu. Defrișează publicația, arhive, chestionează bătrîni... Stabilește, pentru posteritate, momentele esențiale ale epocii — Societatea Filarmonică, primele serii actoricești profesioniste educate de C. Caragiiale, Mihail Pascaley, Matei Millo, marea confruntare de stiluri de după Unirea din 1859, din care a ieșit școala românească modernă de actorie, precum și repertoriul național.

Primul care îi recunoaște însemnatul merit de a fi jalonat secolul întemeierii teatrului este Nicolae Iorga. **Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea, I—III, 1907—1909**, istorie culturală, cum bine se știe, preia creator informația și ideile lui Ollănescu, pentru tabloul vieții teatrale.

Aparatul de note al autorului s-a dovedit de neprețuit pentru cîteva generații de cercetători. De la studiile lui I. Horia Rădulescu și pînă la recente volume ale lui I. Massoff, neomițînd nici primele două tomuri ale tratatului realizate de cercetătorii Institutului de Istorie a Artei, scrierea lui Ollănescu a stat merșu ca model de probitate documentară. Ea e mereu consultată ca surșă de bază, justificîndu-și deplin rețipărirea.

Ionuț NICULESCU

MARIUS ROBESCU:

„Autori și spectacole”

Care este rațiunea de a fi a unei culgeri de cronici teatrale? Efemeritatea — în ultimă instanță, absența — obiec-